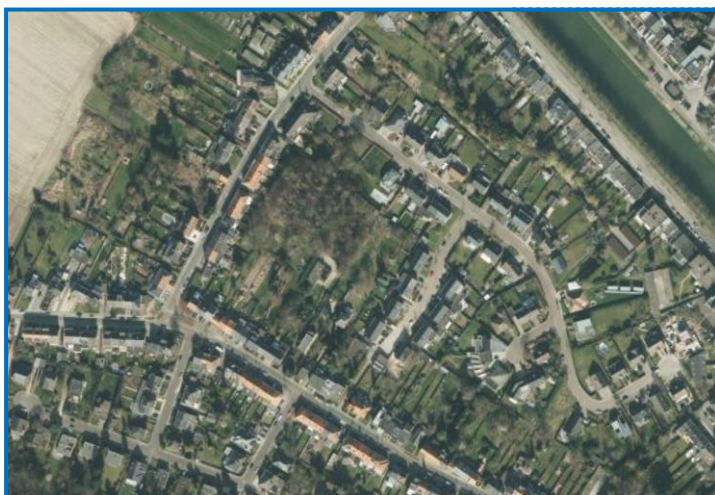

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA – PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

MECHELEN – STUIVENBERGBAAN

A. DEVROE
JANUARI 2017

COLOFON

Project

Archeologienota – Mechelen, Stuivenbergbaan

Opdrachtgever

INOGO bvba
Kwerpsebaan 64
3071 Erps-Kwerps

Opdrachtnemer

Annika Devroe
Lemmensstraat 34
2800 Mechelen
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE0810.453.806

© 2017 Annika Devroe

Annika Devroe aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever. Dit met uitzondering van de door de architect aangeleverde plannen. Deze blijven eigendom van deze laatste.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Inleiding	2
2.2. Administratieve gegevens	3
2.3. Aanleiding van het vooronderzoek (fig. 4-6 Verslag van resultaten)	3
2.4. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	4
2.5. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	4
2.6. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	5
2.1. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk.....	7
3. Figurenlijst	8

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van het bureauonderzoek kan niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet. De verzamelde gegevens geven een laag potentieel naar archeologie toe voor de periode vanaf de 18de eeuw. Er kan echter niet uitgesloten worden dat oudere periodes aanwezig zijn. Gezien de gunstige ligging (aanwezige waterlopen, gelegen op hoger deel), de aanwezigheid van een plaggenbodem en de omliggende vondsten wordt het archeologisch potentieel als hoog ingeschat. De aanwezige gebouwen hebben vermoedelijk voor een beperkte verstoring gezorgd. Bovendien zorgt het plaggendeck ervoor dat het archeologisch niveau dieper zit waardoor deze minder snel geraakt wordt.

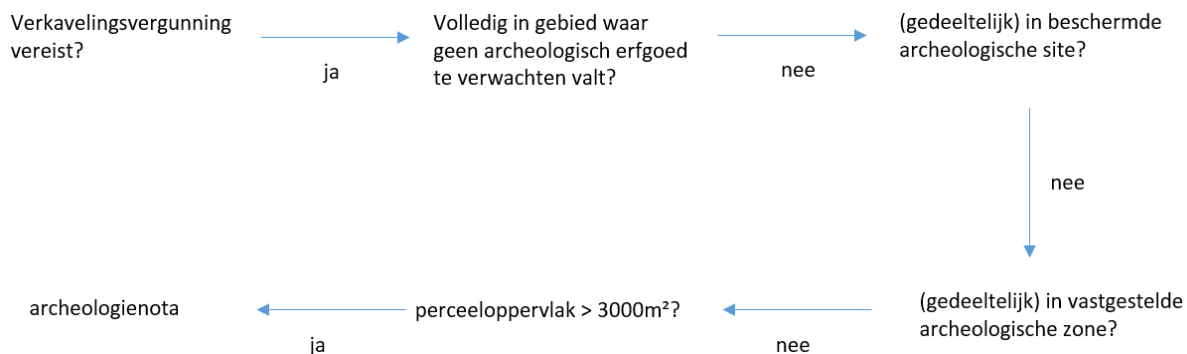
De verkavelingsvergunning voorziet in 10 bouwloten. Aangezien de bomen gerooid zullen worden, de bouwvoor afgegraven en het terrein genivelleerd zullen eventuele archeologische resten verstoord worden.

Gezien het archeologisch potentieel en de verstoring in de toekomst is bijkomend archeologisch onderzoek nodig. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien het terrein momenteel niet toegankelijk is voor een kraan. Het terrein zal pas toegankelijk zijn na het slopen van de woning aan de Stuivenbergbaan.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. INLEIDING

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.2. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2016)

2.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Locatie: Mechelen, Stuivenbergbaan

Bounding box: punt 1 (NW) – X 156400,045 Y 190629,649

Punt 2 (ZO) – X 156487,928 Y 190522,060

Kadaster: Mechelen, afdeling 4, sectie F, percelen 582E2, 582F4, 582Y4 (partim), 582T3 (partim)

Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)

2.3. AANLEIDING VAN HET VOORONDERZOEK (FIG. 4-6 VERSLAG VAN RESULTATEN)

De woning aan de Stuivenbergbaan zal afgebroken worden. De achterliggende zone zal verkaveld worden. De nieuwe toegangsweg wordt aangelegd vanaf de Stuivenbergbaan. In totaal zullen 10 bouwloten met tuinzone ontstaan.

Het terrein is momenteel bebost. De bomen zullen gerooid worden en het terrein genivelleerd, hoewel een zekere glooiing blijft bestaan. Hierbij zal maximaal 1,30m afgegraven worden en op bepaalde plaatsen 50-60 cm opgehoogd worden. De bouwvoor zal hierbij wel eerst afgegraven worden.

Voor de aanleg van de wegenis zal men ca. 45 cm diep graven met lokaal een diepere verstoring voor de riolering (75 tot 130 cm onder het maaiveld).

De gebouwen zullen niet onderkelderd worden.

2.4. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Deze had projectcode 2017A35 en werd uitgevoerd in januari 2017.

Op basis van het bureauonderzoek kan men vaststellen dat het projectgebied vanaf de 18de onbebouwd was en uit landbouwgrond bestond. Pas in de 20ste eeuw raakte het beperkt bebouwd en raakte het uiteindelijke bebost. Het projectgebied is gelegen op een hoger gelegen deel tussen de Zenne en Dijle. Deze ligging, op een hoger gebied, maar nabij rivieren en beken is ideaal voor bewoning. Bodemkundig gezien is een plaggendek aanwezig. In de late middeleeuwen werden de arme zandgronden verrijkt met een mengsel van mest uit de stal en plaggen uit de heidegebieden. Hierdoor verhoogde de akkerlaag geleidelijk. De kans is klein om sporen aan te treffen uit de periode waarin het plaggendek zich ontwikkelde, maar dergelijk plaggendek kan voor een goede bewaring zorgen voor onderliggende archeologische sites. De bewaring van oudere sites is afhankelijk van de mate waarin de begraven bodems opgenomen werden in de akkerlagen. Sporen van oudere periodes kunnen dan ook niet uitgesloten worden. In de omgeving werden nog maar weinig archeologische vondsten gedaan. De meeste onderzoeken en vondsten gebeurden in het centrum van Mechelen of meer naar de beekvalleien toe. In de buurt werden echter al sporen en vondsten aangetroffen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. . De ligging (hoger gelegen, nabij rivieren en beken), de aanwezigheid van een plaggenbodem en omliggende vondsten zorgen ervoor dat het potentieel als hoog wordt ingeschat.

De verkavelingsvergunning voorziet in 10 bouwloten. Aangezien de bomen gerooid zullen worden, de bouwvoor afgegraven en het terrein genivelleerd zullen eventuele archeologische resten verstoord worden.

2.5. VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSDOELEN

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet, maar via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen?
- Maken de antropogene sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties voor de inrichting van een erf/nederzetting?
- Kunnen de resultaten van het bureauonderzoek bijgesteld worden?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

2.6. ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

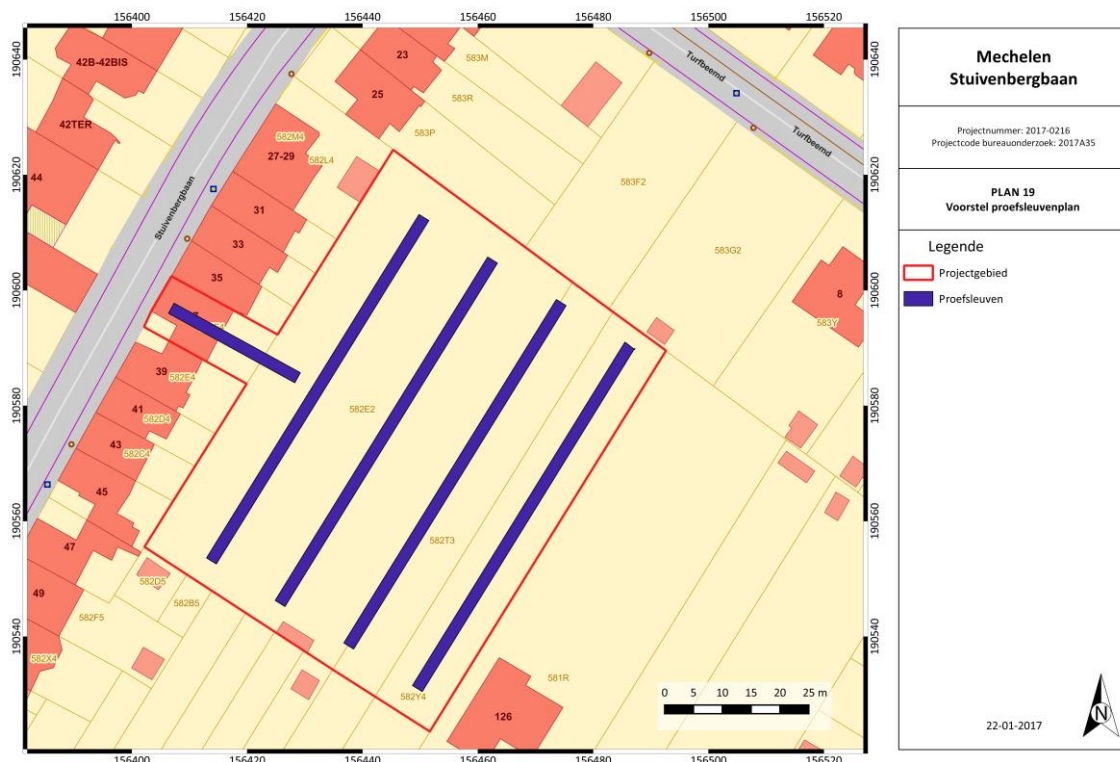
Geofysisch onderzoek geeft voornamelijk goede resultaten op droge leembodems. Deze methode is vrij duur en aangezien hier geen leembodems aanwezig zijn, kan het een duur onderzoek worden die weinig oplevert. Op basis van de kosten-batenanalyse en het feit dat gezien de bodemgesteldheid dit geen ideale ondergrond is werd dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd werden. Het bebost terrein is dan ook geen goede ondergrond voor veldkartering.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied weinig verstoringen te kennen. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het bodemprofiel. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan echter beter verkregen worden uit de profielen in een proefsleuvenonderzoek dan in boorkernen.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen.

Het projectgebied (ca. 4870 m²) zal door middel van parallelle continue proefsleuven onderzocht worden. De sleuven worden parallel aan de Stuivenbergbaan aangelegd, met uitzondering van één sleuf die er haaks wordt opgelegd. De sleuven hebben een breedte van 2 m en een afstand van maximaal 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met dwarssleuven en/of kijkvensters (2,5%). De hoeveelheid en locatie van dwarssleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider en worden gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Kijkvensters en/of dwarssleuven kunnen bijvoorbeeld aangelegd worden om na te gaan of aangetroffen paalkuilen deel uitmaken van een structuur, maar kunnen evenzeer aangelegd worden om een juiste afbakening van een archeologische site te bekomen.

Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017)

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het uitbreken van vloerplaten en funderingen van het af te breken gebouw gebeurt onder begeleiding van de veldwerkleider. Het kappen van de bomen dient zo te gebeuren dat de stronken in de ondergrond behouden blijven. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitszone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.1. VOORZIENE AFWIJKINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2016).....	2
Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.).....	3
Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017).....	6